

Toelichting programma netwerkdag taalcoördinatoren | 6 april 2017 Landelijk Netwerk Taal

Plenair

Leren lezen met verbeeldingskracht | Lisanne Bos

Voor veel leerlingen in het basisonderwijs blijft begrijpend lezen een struikelblok. Een mogelijke oplossing hiervoor is het 'beleven' van de situatie en gebeurtenissen die in de tekst beschreven worden. Op die manier maakt de lezer in het hoofd niet langer een talige, innerlijke voorstelling van wat er staat, maar een visuele representatie van waar het verhaal over gaat. Dit wordt ook wel het situatiemodel genoemd. In ons onderzoek trainden we drie leesstrategieën die essentieel zijn voor het vormen van zo'n situatiemodel: mentaal simuleren, inferenties maken en begripsmonitoring aan leerlingen uit groep 5 en 6. Uit ons onderzoek blijkt dat het gebruik van deze drie strategieën het leesbegrip verhogen na 6 weken training in vergelijking met de controlegroep. In deze sessie zal ik ingaan op deze resultaten en de betekenis ervan voor de praktijk.

Lisanne Bos behaalde haar PhD aan de Vrije Universiteit en centrum Brein & Leren. Zij deed haar promotieonderzoek naar leren lezen met verbeeldingskracht. Ze werkt nu bij Bureau ICE als toetsadviseur basisonderwijs en mbo aan nieuwe toetsen en examens.

De taalcoördinator: Collega? Leider? Deskundige? | Klarinkse de Roos

Bij een netwerkbijeenkomst van taalcoördinatoren verzucht één van de deelnemers, enigszins gefrustreerd: "Mijn logica is niet altijd de logica van een ander".

Als taalcoördinator heb je verschillende verantwoordelijkheden; je geeft advies, schrijft beleid, stimuleert vernieuwingen, coacht leerkrachten...

In je 'inhoudelijk leiderschap' als taalcoördinator kom je van alles tegen: dwarsliggende collega's, eigenwijze IB-ers en drammerige directeuren. Soms helpt het om meer te weten over veranderprocessen en hoe collega's daar op kunnen reageren: de grootste 'dwarsligger' is vaak de meest betrokken collega! Ook de IB-er en de directeur hebben hun eigen onderliggende, voor hen belangrijke drijfveren. Hoe ga je het gesprek aan over al deze uitgangspunten? Hoe breng je de verschillende uitgangspunten op één lijn om de kwaliteit van het taalonderwijs te verbeteren? Wat is je eigen rol daarin?

Tijdens deze sessie gaan we praktisch aan de slag met bovenstaande vraagstukken. We willen met hulp van digitale middelen ieder de mogelijkheid geven een bijdrage te leveren aan het gesprek hierover.

Klarinske de Roos is trainer/adviseur bij ECNO/NHL waar zij onder andere verantwoordelijk is voor de opleiding voor taalcoördinatoren.

Aandacht voor de schoolbibliotheek | Merel de Vink

Een goede schoolbibliotheek met een aantrekkelijk collectie is de eerste stap bij het bevorderen van leesmotivatie. Aan het eind van deze netwerkdag een kort inspiratiemoment van Merel de Vink waarin vertelt aan welke eisen een schoolbibliotheek moet voldoen en ze mooie boeken laat zien die absoluut niet in de collectie mogen ontbreken. **Met boekenloterij: maak kans om deze boeken mee naar huis te nemen!**

Merel de Vink is zelfstandig leesadviseur en eigenaar van Leesvink. Zij helpt scholen met het opzetten en onderhouden van een aantrekkelijke en goede schoolbibliotheek.

Keuzeprogramma in twee rondes

Geïntegreerd taalaanbod; twee verhalen uit de praktijk | Ab van den Heuvel en Judith Vrielink (Alles-in-1) | Annette Jonker (IPC).

In deze workshopronde twee korte presentaties vanuit de praktijk: één over het werken met de methode *Alles in 1* en één over *vakoverstijgend taalonderwijs in IPC*, het International Primary Curriculum (IPC).

In de eerste bijdrage krijgt u informatie over de methode Alles in 1, een methode voor thematisch, samenhangend onderwijs, inclusief taal. Vanuit hun eigen ervaringen met het werken met deze methode vertellen Ab van den Heuvel en Judith Vrielink hoe zij op hun scholen werken met deze methode en welke keuzes er zijn gemaakt om taal volledig te integreren in deze methode. Naast taal, wereldoriëntatie en Engels biedt Alles-in-1 ook aansluitende creatieve vaardigheden. Kinderen ervaren dat zij taalvaardigheden nodig hebben om te kunnen leren op allerlei verschillende manieren: het lezen van een tekst, gedicht of verhaal, het spelen van een spel of het maken van een creatieve of technische opdracht.

In het tweede deel van de workshopronde vertelt Annette Jonker over vakoverstijgend taalonderwijs op haar school in combinatie met het International Primary Curriculum (IPC). IPC is een integraal, thematisch en creatief curriculum voor kinderen van 4 tot 12 jaar gericht op de creatieve en zaakvakken. IPC biedt suggesties voor een breed aantal units waarmee de zaakvakken in het primair onderwijs over de hele wereld kunnen worden aangeboden. Door de integratie van taal met de IPC-units creëren de leerkrachten een rijke taalomgeving voor elk kind. Hiermee ontwikkelen leerlingen hun vaardigheden in mondelinge taal, luisteren, lezen, schrijven en taalbeschouwing. Annette laat zien hoe hier op haar school aangewerkt wordt.

Laat u inspireren!

Ab van den Heuvel is directeur van Jenaplanschool Klavertje4 uit Oudewater en **Judith Vrielink** is leerkracht groep acht op basisschool De Sterrenboog in Beltrum.

Annette Jonker is directeur van Merlijn de TPO-school uit Eemnes, een school waar ook gewerkt wordt met het International Primary Curriculum (IPC).

Taal in de vakken op het Tiener College | Wilmy van Hartingsveldt

In deze workshop maakt u kennis met het Tiener College in Gorinchem: een programmalijn voor leerlingen tussen 10 en 14 jaar, waarin leerlingen optimaal worden uitgedaagd. Met aandacht voor goede instructie, goede verwerkingstijd en overzicht krijgen leerlingen op het TienerCollege een zo persoonlijk mogelijk aanbod. Kenmerkend is het thematische onderwijsprogramma met activiteiten op het gebied van talen, rekenen/wiskunde, mens en maatschappij, mens en natuur, kunst en cultuur, sport en persoonlijke ontwikkeling. Deze worden ondersteund met trainingen (onder meer taal en rekenen).

Wilmy van Hartingsveldt heeft als taaladviseur nagedacht over hoe 'taal in de vakken' op het Tiener College vorm kan krijgen. In de workshop vertelt ze hierover en daagt ze u uit om mee te denken over de wijze waarop een doorlopende leerlijn taal vorm zou kunnen krijgen binnen dit onderwijsconcept.

Wilmy van Hartingsveldt is werkzaam geweest als logopedist/taalcoördinator in het speciaal (basis-)onderwijs. Haar huidige werkzaamheden zijn gericht op het trainen en coachen van pedagogisch medewerkers, leerkrachten en docenten op het gebied van (mondelinge) taal. Zij is als coördinator verbonden aan twee schakelklassen in Gorinchem en Leerdam.

Leerlijn Literatuur & lezen; van leesbevordering naar creatief schrijven | Jolanda Versluis en Miriam Janssen

Wij starten de workshop met korte informatie over de leerlijn 'Literatuur & Lezen' van Stadkamer Zwolle. In deze leerlijn werken wij vanuit leesbevordering in stappen toe naar creatief schrijven, voor onder-, midden- en bovenbouw. Aan de hand van een concrete opdracht kunt u deze stappen ervaren. We doen dit met een van de aandachtsgebieden van het lezen en werken met verhalen en gedichten, bv. ritme, personages of achterflap. Wat spreekt u wel en niet aan in deze werkwijze? Zou dit passen op uw eigen school? We sluiten af met een gesprekje hierover.

Jolanda Versluis is adviseur cultuureducatie bij Stadkamer, Zwolle.

Miriam Janssen van De TalenTuin is onderwijspsycholoog en creatief schrijfdocent.

Mindmappen met kleuters | Rianne Hofma en Monica Koster

Ook voor kleuters zijn er voldoende mogelijkheden om ze van mindmapping te laten profiteren. Het visualiseren van woorden zorgt ervoor dat kleuters in staat zijn om mindmaps te 'lezen'. Het mindmappen wordt met name ingezet bij woordenschatontwikkeling en begrijpend luisteren. Na een aantal jaren werken met mindmaps valt op dat de leerlingen enthousiast zijn, een andere luisterhouding ontwikkelen en beter scoren op taalvaardigheid. De effectiviteit van de mindmapdidactiek wordt op dit moment nader onderzocht aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. In deze workshop vertelt Rianne hoe zij het mindmappen in haar groep aanpakt en neemt zij ter inspiratie een aantal uitgewerkte voorbeelden mee.

Rianne Hofma is leerkracht in groep 1/2 op de Vensterschool in Noordwolde en verzorgt workshops "Mindmappen met kleuters" voor o.a. de Kleuteruniversiteit, zie www.mindmappenmetkleuters.nl voor meer informatie.

Monica Koster is postdoc onderzoeker aan de Vrije Universiteit van Amsterdam en is onderzoekscoördinator van het onderzoeksproject "Mindmappen in de kleuterklas".

Taaldomeinen in samenhang | Joanneke Prenger

In de praktijk van het taalonderwijs op de basisschool worden de verschillende vakonderdelen tamelijk los van elkaar onderwezen en ligt het accent op geïsoleerde deeloefeningen, los van betekenisvolle contexten van taalgebruik. Een pleidooi voor meer samenhang in het taalonderwijs wordt in de taaldidactiek al decennialang gehouden: taaldomeinen aanbieden in samenhang kan een oplossing bieden voor de overladenheid van het taalcurriculum en voor motivatieproblemen bij leerlingen. In deze presentatie ga ik in op wat deze samenhang betekent en hoe deze in de praktijk inhoud en vorm kan krijgen. Ik vertel kort iets over onze literatuurstudie, de interviews met deskundigen en de analyse van taalmethoden. Samen denken we na over concreet lesmateriaal waarin samenhang tussen verschillende taaldomeinen gerealiseerd is.

Joanneke Prenger is leerplanontwikkelaar taal in het basisonderwijs bij SLO.

Betekenisvol leren: taal en muziek met Living Lab | Marleen Miedema en Itie van den Berg

Wil je muziekonderwijs inzetten om je taalonderwijs te versterken? Dan kun je de aanpak Living Lab gebruiken. Bij Living Lab onderzoeken (externe) muziekdocent en leerkracht hoe ze muziek en taal kunnen verbinden in hun lessen en welke doelen ze willen halen. Door samen te werken wordt de muzikales een inspirerend onderdeel van het taalaanbod van de groepsleerkracht. In de workshop gaan we actief aan de slag met de werkwijze van Living Lab. We nemen een kijkje in scholen van

Penta Primair in Westerkwartier die al ervaring hebben opgedaan met Living Lab, oefenen met Living Lab en ervaren zelf voorbeelden van taal-muziekopdrachten.

*De workshop wordt verzorgd door **Marleen Miedema**, coördinator van Betekenisvol leren en directeur van twee Cultuurprofiel scholen en **Itie van den Berg** of **Bernadet de Jager** die als onderwijsadviseur Living Lab hebben ondersteund.*